Christiane Gammeltoft-Hansens prædiken 11. søndag efter trinitatis

Taler
Christiane Gammeltoft-Hansen
Sognepræst

Dato
31. august 2014

Sted
Lindevang Kirke

Omstændigheder
Denne prædiken er holdt ifm. et homiletisk og liturgisk forsøg i Lindevang Kirke i 2014/2015, hvor kirkens tre præster kontinuerligt prædikede over hele Markusevangeliet fra trinitatis søndag til 2. påskedag. Derved afveg præsterne fra at prædike over teksterne fra de autoriserede to tekstrækker til fordel for Markusevangeliet.

Prædikentekster
Paulus' Første Brev til Korintherne kapitel 1, vers 20-25
Markusevangeliet kapitel 5, vers 1-20

Salmer
Kom, Guds Helligånd, kom brat
Fyldt af glæde over livets under
De dybeste lag i mit hjerte
–
Frelseren er mig en hyrde god
Befal du dine veje
Aleneste Gud i Himmerig

Der er hele tiden denne stedangivelse. Vi får hele tiden at vide, hvor vi er henne. Byerne og landområderne bliver nævnt ved navn, og landskabet bliver beskrevet.

Fortællingen om Jesus er stedbunden. Og ikke kun det. Den er stedbetinget. Det er ud fra devisen: Fortæl mig hvor Gud er, og jeg skal fortælle dig, hvem Gud er.

Stedet i dag er på kanten af livet. Vi er udenfor de godes selskab. Vi er også udenfor de accepteredes selskab. Vi er udenfor selv de kun lige akkurat tolereredes selskab. Vi er der, hvor man tænker og tror forkert, hvor det lugter af råd og fortabte sjæle.

Det er ikke vores sted. Vi er kun iagttagere. Det er for grotesk og burlesk til, at vi for alvor kan have noget med det at gøre: 2000 svin i vild hvinende panik. Gravhuler der ser fraværende med tomme øjne på verden. En skrænt, der fungerer som et springbræt til afgrunden. Man ved ikke, om man skal le, løbe eller holde sig for ørene.

Det er ikke vores sted. Men det er nogens sted.

I Markus' fortælling er det en mands sted. Han løber i zig-zag mellem gravene som en forfulgt i kugleregn.

Hvorfor løber han rundt på der? Hvorfor løber han ikke tilbage til civilisationen, ordnede forhold og ordentlige mennesker. Hvorfor dette nøgenløb på kanten af livet?

Teksten forklarer det med en dæmonbesættelse. Den forklaring var de måske tilfredse med engang, men i dag kan vi ikke forbinde det med noget. Det lægger bare yderligere afstand mellem os og manden. Det bliver bare endnu mere fremmed og grotesk.

Som han løber nøgen rundt, minder han lidt om Adam og Eva, der også bevægede sig i zig-zag gennem Edens Have. Grunden til deres løb var, at de skammede sig. De skammede sig over pludselig at være blevet blottet, som de mennesker de var. De så, at de var nøgne, og så gik det i zig-zag fra busk til busk i et forsøg på at finde et sted at skjule sig.

Måske er det netop det, der er galt med manden. Måske skammer han sig, og er derfor søgt ud på kanten af livet, fordi han ikke kan finde nogen steder i verden at være til med den.

-

Skam er det at føle sig forkert. Af de to onder skyld og skam, er skam den værste. Det er alt andet lige nemmere at forholde sig til noget, man har gjort forkert, end at forholde sig til, at man er forkert.

Det er ikke altid til at bestemme, hvorfor et menneske skammer sig. Årsagen har det med at fortone sig, nok fordi der sjældent kun er én årsag. Der er som regel en hel række af årsager: Arv, miljø, omstændigheder og tilfældigheder. Det bevæger sig helt tilbage til barndommen og ud i alle kroge af tilværelsen. Det kan skyldes forhold, vi ikke selv var Herre over. Og det kan skyldes forhold, vi var Herre over. Man får lyst til at lave en tilføjelse til dagens tekst: "Årsag, hvad er dit navn?". "Legion er mit navn, for vi er mange".

Der er ikke nogen sammenhæng mellem et menneske, og den skam det føler. Og her er Markus' sprogbrug alligevel ikke helt så fremmed igen. For det mest rammende, der kan siges om skammen, er, at den er dæmonisk. Den rammer i flæng og er blottet for logik. Den kan indfinde sig hos en gerningsmand ligeså vel som hos et offer. Den mobbede kan skamme sig over at være mobbet, den overfaldne over at være overfaldet. Og det begrænser sig ikke: Den syge kan skamme sig over at være syg, den fattige over at være fattig, og den ensomme over at være ensom.

De har ikke gjort noget forkert, men de føler sig forkert. Skulle man tale om skyld, må det være skyld i ikke at være perfekt, skyld i at være ramt hvor det gør ondt. Og selvfølgelig giver det ikke mening, men skammen er ligeglad. Den lægger sig bare koldt og tungt på selvværdet, og bemægtiger sig identiteten. Det er grotesk. Så grotesk at den eneste måde at beskrive det på nok er med en grotesk historie – som f.eks. fortællingen om en nøgen mand og 2000 hvinende svin.

Der er to måder at skamme sig på: Enten trækker man sig tilbage, bliver lille. Eller også farer man frem, bliver for meget. Enten går man i et med væggen, kryber langs panelerne, synker i jorden. Eller også bliver man højrøstet, opfarende, vred. Enten forsøger man at skjule sin skam fra de andres blikke. Eller også forstørrer man den i et forsøg på at lade som om, at man er hævet over sin skam eller i et forsøg på at straffe sig selv for ens egen uperfekte tilstand. – Manden mellem gravene hører tydeligvis til den sidste kategori.

Til stedet ude på kanten af livet, hvor den skamfulde befinder sig, ankommer Jesus. Det er ikke vores sted. Det er den ramtes sted. Nu er det også Guds sted.

Mens vi iagttager det skræmmende og burleske, og holder os på afstand af den nøgne, lukker Jesus afstanden – lukker afstanden mellem ham selv og den skamfulde.

"Hvad har jeg med dig at gøre" råber den nøgne til Jesus i en blanding af håb og afvisning. Jesus svarer ikke umiddelbart. Han stiller sig bare der, hvor manden er, som menneske til menneske, som Gud til menneske. Han breder ikke tilgivende sine arme ud, og der lyder ikke et "dine synder er dig forladt". Her nytter det jo heller ikke med tilgivelse. Tilgivelse ville bare bekræfte den skamfulde i, at han er forkert. At det er forkert ikke at være fuldkommen, at

være syg, ensom, offer.

Men til stedet hvor de tænker forkert, tror forkert, er forkerte (efter hvis målestok det så end er) ankommer Gud. Og med list lokker han skammen frem. Får den til at give sig tilkende, hvorefter han tager kampen op mod den.

Det er evangeliet ikke som ord, men som handling. Der er intet forsøg på at finde en årsag og udpege en skyldig. Der er ingen irettesættelse, og formaninger. Der er ingen tilgivelse. Der er derimod en skam, der bliver fravristet en mand, der stritter imod, fordi han ikke tror, at han er bedre værd. Men det er han. Og ud over skrænten ryger skammen. Tilintetgjort til grissehyl.

Det er fremmed med al sin voldsomhed, nøgenhed og vilde dyriske panik, men det er ikke mere fremmed end, at afstanden godt kan lukkes. Det er ikke mere grotesk, end at vi godt ved, hvad det drejer sig om, og derfor også kan tale fortroligt med om det at skamme sig.

Jesus sender skammen ud over kanten. – Væk er den. Og fra at have været et menneske, der levede udenfor, bliver manden igen til en del af verden. Pludselig kan han være til som sig selv. Der er ikke længere nogen skam, der forhindrer ham i det. Han kan være her i verden, fordi Gud også er her. Og han kan være her, fordi han bliver fortalt på ny, ikke som den der skal skamme sig, men som et menneske af Guds ære.

Nu er stedet på kanten af livet heller ikke længere hans sted. Men det er stadig nogens sted. Inden Jesus drager videre til flere steder, siger han derfor til den befriede: Vær nu med til selv at lukke afstanden til de, der er ladt alene med deres skam. Prøv af fravriste dem skammen. Fortæl dem på ny, ved at fortælle om mig.

Det er svært ikke at høre de ord også sagt til en flok, der har stået på afstand. Fra vores iagttagende sted bliver vi her til sidst halet ind i handlingen. Vi ved jo godt, hvad det drejer sig om. Der er derfor også allerede et grundlag for, at vi kan gøre det, vi her bliver kaldet til at gøre: nemlig at gå ud og lukke afstande.

Amen.

Kilde
Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler

Kildetype
Digitalt manuskript

Tags
11. søndag efter trinitatis, Anden tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet, Prædikener over hele Markusevangeliet

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/christiane-gammeltoft-hansens-praediken-11-sondag-efter-trinitatis